

DEN EUROPÆISKE TILSYNSFØRENDE FOR DATABESKYTTELSE

Resumé af Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelses udtalelse om forhandlingsmandatet om indgåelse af en international aftale om udveksling af personoplysninger mellem Europol og New Zealands retshåndhævende myndigheder

(Udtalelsen findes i sin helhed på engelsk, fransk og tysk på EDPS' websted www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

Den 30. oktober 2019 vedtog Europa-Kommissionen en henstilling med henblik på Rådets afgørelse om tilladelse til åbning af forhandlinger om en aftale mellem Den Europæiske Union og New Zealand om udveksling af personoplysninger mellem Den Europæiske Unions Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde (Europol) og New Zealands kompetente myndigheder for bekæmpelse af alvorlig kriminalitet og terrorisme. Målet med den påtænkte aftale er at tilvejebringe retsgrundlaget for videregivelse af personoplysninger mellem henholdsvis Europol og New Zealands kompetente myndigheder for at støtte og styrke deres indsats og det gensidige samarbejde om at forebygge og bekæmpe grov grænseoverskridende kriminalitet og terrorisme, og samtidig sikre passende garantier med hensyn til beskyttelse af privatlivets fred, personoplysninger og grundlæggende rettigheder og friheder for enkeltpersoner.

Overførsel af personoplysninger indsamlet i forbindelse med kriminel efterforskning og viderebehandlet af Europol med henblik på at skaffe kriminelle efterretninger kan have en betydelig indflydelse på de berørte enkeltpersoners liv. Af den grund skal den internationale aftale sikre, at begrænsningerne i retten til privatlivets fred og databeskyttelse i forbindelse med bekæmpelsen af grov kriminalitet og terrorisme kun finder anvendelse i det omfang, det er strengt nødvendigt.

EDPS bemærker, at New Zealand har en veletableret national databeskyttelseslovgivning og en uafhængig databeskyttelsesmyndighed, der også har kompetence til at føre tilsyn med de retshåndhævende myndigheder. Desuden værdsætter han, at Kommissionen i det foreslåede forhandlingsmandat med New Zealand har indarbejdet en række af de specifikke henstillinger, som EDPS allerede har udtrykt i sin udtalelse 2/2018 om otte forhandlingsmandater til at indgå internationale aftaler, der muliggør udveksling af data mellem Europol og tredjelande.

Derfor er formålet med henstillingerne i denne udtalelse at præcisere og om nødvendigt videreudvikle sikkerhedsforanstaltningerne og kontrollerne med hensyn til beskyttelse af personoplysninger under hensyntagen til New Zealands specifikke forhold. Med henblik herpå henstiller EDPS, at:

- Rådets afgørelse om bemyndigelse til at indlede forhandlinger i henhold til artikel 218 i TEUF, bør indeholde en henvisning til ikke kun det proceduremæssige retsgrundlag, men også det relevante materielle retsgrundlag, hvilket bør omfatte artikel 16 i TEUF
- i overensstemmelse med princippet om formålsbegrænsning bør den påtænkte aftale eksplicit fastlægge listen over de kriminelle handlinger, som personoplysninger kunne udveksles om
- i betragtning af den praktiske gennemførelse af princippet om opbevaringsbegrænsning bør den fremtidige aftale specifikt give mulighed for periodisk gennemgang af behovet for opbevaring af de overførte personoplysninger
- i betragtning af vigtigheden af retten til oplysning til udøvelse af de øvrige databeskyttelsesrettigheder, bør aftalen indeholde klare og detaljerede regler for de oplysninger, der skal gives til de registrerede personer.

Endelig forventer EDPS at blive hørt under de senere faser af færdiggørelsen af aftaleudkastet i overensstemmelse med artikel 42 i forordning (EU) 2018/1725. Han står til rådighed for yderligere rådgivning under forhandlingerne.

1. Indledning og baggrund

1. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/794 af 11. maj 2016 om Den Europæiske Unions Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde (Europol) og om erstatning og ophævelse af Rådets afgørelse 2009/371/RIA, 2009/934/RIA, 2009/935/RIA, 2009/936/RIA og 2009/968/RIA⁽¹⁾ (herefter benævnt »Europol-forordningen«) fastlægger specifikke bestemmelser vedrørende Europols overførsler af data uden for EU. I forordningens artikel 25, stk. 1, opregnes en række retlige grunde, på grundlag af hvilke Europol lovligt kan videregive oplysninger til myndigheder i tredjelande. Én mulighed vil være en afgørelse om tilstrækkeligheden af beskyttelsesniveauet truffet af Kommissionen i overensstemmelse med artikel 36 i direktiv (EU) 2016/680, hvorefter det tredjeland, hvortil Europol videregiver oplysninger, har et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau. Da der endnu ikke er truffet en afgørelse om tilstrækkelighed, ville det andet alternativ for Europol til regelmæssigt at overføre data til et tredjeland være indgåelsen af en bindende international aftale mellem EU og det modtagende tredjeland, der indeholder passende garantier med hensyn til beskyttelsen af privatliv og andre grundlæggende rettigheder og friheder for enkeltpersoner.
2. I øjeblikket er der ikke noget retsgrundlag for regelmæssig og struktureret udveksling af personoplysninger mellem Europol og New Zealands retshåndhævende myndigheder. Europol og New Zealand Police indgik i en samarbejdsordning i april 2019. Denne ordning sætter rammerne for et struktureret samarbejde på strategisk niveau, herunder en sikker forbindelse, der tillader direkte, sikker kommunikation, og New Zealand har udsendt en forbindelsesofficer til Europol. Den udgør dog ikke et retsgrundlag for udveksling af personoplysninger.
3. Kommissionen finder det nødvendigt at tilføje New Zealand som et prioriteret land at starte forhandlinger med på kort sigt i lyset af den politiske strategi, der er skitseret i den europæiske dagsorden om sikkerhed⁽²⁾, Rådets konklusioner om EU's foranstaltninger udadtil vedrørende terrorbekæmpelse⁽³⁾, EU's globale strategi⁽⁴⁾ og de operationelle behov hos retshåndhævende myndigheder i hele EU. Den understreger, at de potentielle fordele ved et tættere samarbejde også blev demonstreret ved opfølgningen på angrebet i Christchurch i marts 2019. New Zealand anmodede formelt om initiativet den 23. august 2019.
4. Den 30. oktober 2019 vedtog Europa-Kommissionen en henstilling med henblik på Rådets afgørelse om tilladelse til åbning af forhandlinger om en aftale mellem Den Europæiske Union og New Zealand om udveksling af personoplysninger mellem Den Europæiske Unions Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde (Europol) og New Zealands kompetente myndigheder for bekæmpe alvorlig kriminalitet og terrorisme⁽⁵⁾ (herefter benævnt »henstillingen«). Bilaget til henstillingen (herefter kaldet »bilaget«) fastlægger Rådets forhandlingsdirektiver til Kommissionen, dvs. de målsætninger, som sidstnævnte bør sigte efter at opnå på vegne af EU under forhandlingerne.
5. Målet med den påtænkte aftale er at tilvejebringe retsgrundlaget for videregivelse af personoplysninger mellem henholdsvis Europol og New Zealands kompetente myndigheder for at støtte og styrke indsatsen ved landets kompetente myndigheder og medlemsstater samt deres fælles samarbejde om at forebygge og bekæmpe grov grænseoverskridende kriminalitet og terrorisme, og samtidig sikre passende garantier med hensyn til beskyttelse af privatlivets fred, personoplysninger og grundlæggende rettigheder og friheder for fysiske personer⁽⁶⁾.
6. I henhold til artikel 42, stk. 1, i forordning (EU) 2018/1725 skal Kommissionen høre EDPS efter vedtagelsen af et forslag til en henstilling til Rådet i henhold til artikel 218 TEUF, hvis der er indvirkning på beskyttelsen af enkeltpersoners rettigheder og friheder med hensyn til behandling af personoplysninger.
7. Endvidere bestemmer betragtning 35 i Europol-forordningen, at »Hvis det er relevant og i overensstemmelse med forordningen (EU) 2018/1725, bør Kommissionen kunne høre Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse (EDPS) inden og under forhandlingerne om en international aftale mellem EU og et tredjeland, der tillader udveksling af data mellem Europol og det pågældende tredjelands myndigheder«.
8. EDPS glæder sig over at være blevet hørt af Europa-Kommissionen om henstillingen og forventer, at en henvisning til nærværende udtalelse inkluderes i præamblen til Rådets afgørelse. Nærværende udtalelse berører ikke nogen yderligere bemærkninger, som EDPS eventuelt fremsætter på baggrund af oplysninger, der bliver tilgængelige på et senere tidspunkt.

⁽¹⁾ EUT L 135 af 24.5.2016, s. 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Rådsk dokument 10384/17 af 19. juni 2017.

⁽⁴⁾ Fælles vision, fælles handling: A Stronger Europe — A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy (Et stærkere Europa — En global strategi for Den Europæiske Unions udenrigs- og sikkerhedspolitik) <http://europa.eu/globalstrategy/en>.

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Se direktiv 1 i bilaget.

4. Konklusioner

27. Overførsel af personoplysninger indsamlet i forbindelse med kriminel efterforskning og viderebehandlet af Europol for at frembringe kriminelle efterretninger kan have en betydelig indflydelse på de berørte enkeltpersoners liv, da de eventuelt vil indgå i straffesager i det modtagende land i henhold til national ret. Derfor skal den internationale aftale sikre, at begrænsningerne i retten til privatlivets fred og databeskyttelse i forbindelse med bekæmpelsen af grov kriminalitet og terrorisme kun finder anvendelse i det omfang, det er strengt nødvendigt.
28. EDPS glæder sig over målet med forhandlingsmandatet om at sikre respekten for de grundlæggende rettigheder og overholde de principper, der er anerkendt i chartret, især retten til privatliv og familieliv, anerkendt i artikel 7 i chartret, retten til beskyttelse af personlige data i charterets artikel 8 og retten til effektiv retshjælp og retfærdig rettergang i chartrets artikel 47. Desuden værdsætter EDPS, at Kommissionen i det foreslåede forhandlingsmandat med New Zealand har indarbejdet en række af de specifikke henstillinger, som EDPS allerede har udtrykt i sin udtalelse 2/2018 om otte forhandlingsmandater til at indgå internationale aftaler, der muliggør udveksling af data mellem Europa og tredjelande.
29. EDPS' henstillinger i denne udtalelse har til formål at præcisere og om nødvendigt videreudvikle beskyttelsesforanstaltninger og kontroller i den fremtidige aftale med hensyn til beskyttelse af personoplysninger under hensyntagen til New Zealands specifikke forhold. Henstillingerne berører ikke nogen yderligere henstillinger, som EDPS eventuelt fremsætter på baggrund af oplysninger, der bliver tilgængelige under forhandlingerne.
30. Med henblik herpå gentager EDPS sin holdning fra dennes tidligere udtalelser ⁽⁷⁾ om, at Rådets afgørelse om bemyndigelse til at indlede forhandlinger i henhold til artikel 218 i TEUF, bør indeholde en henvisning til ikke kun det proceduremæssige retsgrundlag men også det relevante materielle retsgrundlag, hvilket bør omfatte artikel 16 i TEUF. Dernæst, i overensstemmelse med princippet om formålsbegrænsning bør den påtænkte aftale eksplicit fastlægge listen over de kriminelle handlinger, som personoplysninger kunne udveksles om. Desuden, for at sikre den praktiske gennemførelse af princippet om opbevaringsbegrænsning, bør den fremtidige aftale specifikt give mulighed for periodisk gennemgang af behovet for opbevaring af de overførte personoplysninger. Endelig, i betragtning af vigtigheden af retten til oplysning til udøvelse af de øvrige databeskyttelsesrettigheder, bør aftalen indeholde klare og detaljerede regler for de oplysninger, der skal gives til de registrerede personer.
31. EDPS står fortsat til Kommissionens, Rådets og Europa-Parlamentets rådighed med hensyn til at yde rådgivning i senere faser i denne proces. Bemærkningerne i denne udtalelse berører ikke eventuelle yderligere bemærkninger, som EDPS måtte fremsætte, hvis der opstår yderligere spørgsmål, som vil blive behandlet, når der foreligger yderligere oplysninger. Med henblik herpå forventer EDPS at blive hørt senere om bestemmelserne i aftaleudkastet, før det færdiggøres.

Bruxelles, den 31. januar 2020.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse

⁽⁷⁾ Se EDPS' udtalelse 6/2019 om forhandlingsmandatet for en aftale mellem EU og Japan om overførsel og brug af data om passagerers navne, EDPS' udtalelse 2/2019 om forhandlingsmandatet for en EU-USA-aftale om grænseoverskridende adgang til elektronisk dokumentation og EDPS' udtalelse 3/2019 om deltagelse i forhandlingerne i henseende til en anden tillægsprotokol til Budapest Cybercrime Convention, tilgængelig på https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en